

EDINOST

Ishaja, izveznik ponedeljek, vsak ... Prof. F. Peric. — Lastnik tiskarne E. B. ... Za iznajetno mesečno 5 lir več. — Telefon uredništva in uprav. ...

Posamezna številka v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v ...

Naša borba proti režimu občinskih komisarjev

Istočasno, ko nam je občinski komisar Cavallotti doposlal svoje ljubezno pismo, smo prejeli tudi dopis s Pivke, ki smo ga priobčili v večerajšnji številki. Povdarjamo to istočasnost, da bi se ne mislilo, da je se le nastop Kobaričev proti tamonjemu komisariju nekako naščuval Pivčane, da so se oglašali tudi oni, da je to to nekako umetno in zlobno uprizorjena gonja proti režimu občinskih komisarjev. Dopisi iz Kobarida in s Pivke so glasna pričča, kako vse prizadete občine globoko občutijo skode, ki jih povzročata ta režim, kako težko nosijo prizadana jim bremena, kako enodušna je želja, da se vsaj glede občinskih uprav povrnejo normalne razmere, da se te uprave brez izjeme povrnejo v roke županov, ki naj si jih izvoli ljudstvo samo. Odprava komisarjev in vzpostava županov je važno, naravnost življenjsko vprašanje za gospodarstvo naših občin v Julijski Krajini. Vprašanje torej, ki mu morajo naša javna glasila posvečati vso svojo pažnjo in se odnehati, dokler ne bo rešeno v skladu s našo željo in zahtevo našega prebivalstva. Naglašamo to veliko važnost tudi na naslov tistih, ki bi nam utegnili oporekati, da se nerazumno prevec bavimo s tem vprašanjem.

Ce smo rekli v svojih pripombah k pismu kobariskega komisarja, da je on sam s svojim pismom podal najzadnejši dokaz o upravičenosti kritike svojega komisarjenja, pa sta pomembnost in veljavnost dopisa s Pivke v tem, da navaja konkretne podatke o gmotni škodi, ki jo je postojnski občinski komisar že povzročil in jo hoče še povzročiti gospodarstvu postojnske mestne občine. V tem dopisu ni nikakega praznega besedenja, nikakih fraz nikakega »hujskanja« iz kakih nacionalističnih ali državni upravi nasprotnih namenov, kakor se nam to rado očita, kadar (v dovoljenih mejah) grajamo našo javno upravo. Tu govorijo dejstva, ki jih vidi vsako oko, govorijo suhe številke svoj žalostni govor. Dejstva govorijo, da se z imetjem ljudstva — saj je gmotni položaj vsakega posameznega občana prizadet po slabem, neracionalnem gospodarstvu z občinskimi premoženjem — razpolaga, ne da bi imelo ljudstvo pri tem kako besedo, ali kak vpliv. Z imetjem ljudstva se razpolaga brez ljudstva in je usoda občine in njenih naprav prepuščena dobri ali slabi volji, ali pa sposobnosti, ali nesposobnosti enega samega človeka, dočim je pri vsaki javni upravi neogiben pogoj za nje uspešnost in dobrota — primerna in izdatna kontrola. Že iz tega razloga — nedostatka vsake kontrole — sta upravičeni naša borba proti režimu občinskih komisarjev in želja prebivalstva, naj se v vseh naših občinah vzpostavi režim od ljudstva izvoljenih županov pod kontrolo občinskih zastopov.

Opravičenost te zahteve je pripoznal te dni celo minister za notranje stvari, Federzoni. Torej menda najkompetentnejša oseba. V svojih kritikah notranje politike v rimskem senatu so opozicijski govorniki z drugim očiti naglašali tudi suspenzijo lokalnih uprav. V svojem odgovoru na ta očitek se je minister Federzoni ponašal s tem, da se je število izrednih administracij (občinskih komisarjev) že skrgnilo od 1900 na 1374. Naglašal je, da se iščejo poti za vzpostavlo lokalnih uprav ter je zagotovil, da bo vlada nadaljevala z vzpostavljanjem. Ta naglasjanja in te objube ministra vsebujejo za vsakega logično mislečega človeka priznanje, da režim občinskih komisarjev ne le da ni v skladu z duhom ustavnih pravic in državljanske svobode, torej neupravičen, marveč tudi naravnost škodljiv za interese prebivalstva. Tudi pod prejšnjo vladavino so bili slučajji, da so se župani odstavljali, občinski zastopi razpuščali in imenovali občinski gerenti. Toda ti so meli nalogo, da v zakonitem roku razpišejo nove volitve in je njihova funkcija nehala, čim je bil izvoljen novi občinski zastop in je bila pravilnost volitev uradno ugotovljena. Poslovanje gerentov je bilo torej le kratko izredno medvladje. V naši Julijski Krajini pa so slučajji, da v občinah že po leto, dve leti dni in tudi več — komisarji komisarji, kajti o kakih občinski upravi v dobrem smislu besede ne more biti niti govora, kakor kažejo kaj nazorno postojnski zgledi! Ali se smemo nadejati, da bo vlada odslej hitela — povdarjamo: hitela — s svojo akcijo za popolno odpravo te krivice in nadloge za naše občine, te skode za njih gospodarstvo in za materialne koristi prebivalstva? In to v skladu z objubo ministra Federzonija, podano v slovesnem trenutku in na slovesnem mestu. Pa tudi v skladu z objubo gospoda videmskega prefekta Riccija povodom njegovega obiska v Ajdovščini in Vipavi! Po takih izjavah iz tako kompetentnih ust se smemo morda vendar — kljub tolikim prevarjenim nadam — nadejati, da bo to pot besedi sledilo tudi dejanje.

Naj se ob tej priliki še nekoliko pobavimo z občinskimi komisarjem v Kobaridu. Kajti iz poročil naših županov, pa tudi iz njegovega lastnega pisma je razvidno, da se mož s svojim komisarjenjem dotika tudi moralnih, etičnih interesov prebivalstva, in celo tudi časti občinarjev. Ova in obrekuje društvo, ki mu je namen širjenje prosvete med ljudstvom, podtika mu po zakonu kaznive namene, ne da bi navedel niti enega konkretnega dejstva v

podkrepitev svojih trditve! Občinski komisar, ki bi moral biti v prvi vrsti zaščitnik materialnih koristi občine in pospeševatelj duševnih interesov občinarjev, ki pa zagriženo nasprotuje in grozi tistim, ki hočejo služiti tem interesom: tak občinski komisar je res zrel za tisti ominozni dekret s prefekturo v Vidmu! Mož gre pa še dalje v svojem pismu. On se naravnost drzno dotika časti občinarjev, ko pravi, da uživa spoštovanje vseh poštenjakov! Ker pa je ogromna večina občinarjev v Kobaridu nezadovoljna in naravnost ogorčena radi njegovega komisarjenja, je tu možen en edini logični zaključek. Ta namreč, da gospod Cavallotti izključuje ogromno večino občinarjev iz vrst poštenjakov, jih označa torej za — nepoštenje! Tako krvavo žaljenje prebivalstva si dovoljuje ta gospod! Pa še nekaj zelo drastičnega v spopletitve njegove karakterne slike. Kaj naj si mislimo o profesorju, učitelju in vrhu tega izobraženem človeku, ki drugega učitelja psuje za »oslovstvo«, s »prirojenim idiotstvom«? Nekaj francoski pregovor pravi, da v zlogu, v pisavi se kaže človek, kakršen je. Ta rečenica velja v polni meri za g. občinskega komisarja v Kobaridu! Iz njega govori le narodno sovraštvo; pozablja na pravo nalogo upravitelja občine in jo nadomestuje z neki narodno-politično misljo, ki si jo domišljuje. Tak občinski komisar je res zrel za koso.

Mi pa ne poznamo sovraštva. Tudi nismo nikaki nihilisti, ki hočejo le rušiti. Mi grajamo pač, kar je graje vrednega, ne odkramo pa priznanja kjer je orvavičeno. Opetovano že smo pohvalno omenjali kakkega orožnika, kakkega drugega javnega organa. In tudi občinskemu komisariju ne odkramo hvale, če je je vreden. Tako je bilo na pr. s prejšnjim občinskim komisarjem, četudi je bil Italijan in ni poznal našega jezika. Občinarji so pozabljali na to, ker je bil mož sicer pravičen, umrjen, dobrohoten in je s temi svojosti omogočal mirno sožitje z njim. Sedanji občinski komisar pa je tip tistih občinskih komisarjev, ki ne dopuščajo mirnega sožitja — kajti tudi najmirnejši človek ne more živeti v miru, če njegov bližnji tega noče. Taki komisarji opravičujejo — ne glede na naše načelno stališče proti režimu občinskih komisarjev — našo borbo proti njim!

Mala antanta proti priključitvi Avstrije k Nemčiji in proti nadaljevanju oboževanja Bolgarske

Popolno soglasje na konferenci v Bukarešti BEOGRAD, 12. Konferenca Male antante v Bukarešti je bila včeraj zaključena. Izdani komuniké povdarja, da je bilo ugotovljeno v vseh naziranjih popolno soglasje. Države Male antante bodo slejko prej nastopale solidarno v vseh skupnih zadevah. Jutri odpotujeta iz Bukarešta zunanja ministra Ninčić in Beneš. Ninčićev povratak v Beograd se pričakuje za sredo dopoldne.

BUKAREŠT, 12. Včerajšnja dopoldanska seja konference Male antante je obravnavala posebno vprašanja glede Avstrije, Madžarske in Bolgarije. Diskusija o celokupnem avstrijskem problemu je bila zelo obširna. Govorilo se je o vseh straneh njegove rešitve. Dalje se je naglašalo skupno postopanje Male antante, kakor tudi potreba enotnega nastopa napram vseilskemu, ki so zainteresirane na sanaciji Avstrije. Naglasjanje, da morajo ostati mirovne pogodbe nedotaknjene, pomeni seveda, da države Male antante v nobenem primeru ne bodo dopustile priključitve Avstrije k Nemčiji, kakor tega ne bosta dopustili tudi Francija in Italija. Izdani komuniké to zelo odločno povdarja.

Glede zadeve z Madžarsko je treba ugotoviti, da je govor madžarskega ministrskega predsednika grofa Bethlena, v katerem je v zelo netaktni obliki naglašal potrebo revizije trianonske mirovne pogodbe ter posebno neprikrito namigoval, da če ne bo šlo zlepa, bo moralo iti zgrda, prišel ravno ob pravem času. Sedaj lahko države Male antante pokažejo, da so takí govori provokativni in nikakor ne pospešujejo medsebojnega razmerja ter ne olajšujejo položaja Madžarske. V tem oziru je vtis, ki ga je napravil Bethlenov govor v Bukarešti, zelo slab, kar je iz danes objavljenega komunikéja tudi razvidno. Kar se tiče drugih vprašanj, posebno razorožitve Madžarske, si pridružujejo države Male antante za bodočnost popolno svobodo, da bodo stremele za točno izvedbo mirovnih klavzul. Na konferenci v Bukarešti so znova povdarjali uspehe skupne politike zadnjih štirih let ter naglašali potrebo še bolj tesnega enotnega postopanja.

BUKAREŠT, 12. V zvezi s konferenco Male antante se poroča, da je bilo na konferenci sklenjeno podvzeti pri vladah vseilski korake z zahtevo, da se strogo pazi na potek roka, ki ga je poslaniška konferenca dovolila bolgarski vladi za zvišanje kontingenta narodne obrambe. Dalje so zunanji ministri sklenili ustanoviti časopisno zvezo Male antante. Kar se tiče avstrijskega vprašanja, je treba dostaviti, da se je govorilo samo o finančni sanaciji, ne pa o gospodarskem sodelovanju, o čemer je bilo pred konferenco toliko glasov.

Po požaru uničeno mesto VARŠAVA, 12. Mestce Klewan v Voliniji je uničil požar. Okoli 100 rodbin je brez strehe.

Burna seja narodne skupščine

ob volitvi upravnega odbora hipotekarne banke - Nar. blok proti poslanskim sinekuram

BEOGRAD, 12. (Izv.) Radikalni klub je na svoji današnji dopoldanski seji soglasno sprejel sklep, da se morajo vladni poslanci odreči vsem sinekuram. Istočasno je bil sprejet predlog, da se naroči pravosodnemu ministru, da predloži v tem smislu narodni skupščini zakonski načrt, ki naj zabrani narodnim poslancem udeležbo pri zasebnih podjetjih. Na isti svoji seji je radikalni klub določil kot kandidate v upravni odbor državne hipotekarne banke drž. svetnika Sardelica, drž. svetnika Buletica, predsednika kasacijskega sodišča Janovičeva ter prof. Ognjanoviča. Peto mesto je bilo prepuščeno samostojnim demokratom. Izvoljeno je bilo komčno se predsedstvo radikalnega kluba. Za predsednika je bil izvoljen Ljuba Živković.

Istočasno je imel svojo sejo tudi klub samostojnih demokratov, ki je določil Milana Kostića kot kandidata v upravni odbor drž. hipotekarne banke. Ob 12. uri se je začela seja nar. skupščine, ki je radi incidentov, izzvanih po radičevih in poslancih SLS, potekla zelo nemirno. Kot edina točka dnevnega reda je bila volitev upravnega odbora hipotekarne banke. Opozicija se je glasovno vzdržala. V imenu nar. bloka je radikalni poslanec Sušić prečital izjavo, da sta obe stranki nar. bloka sklenili prepovedati svojim poslancem vsako opravljanje drugih funkcij razen poslanskih ter vsako sprejemanje sinekur. Nato so bili s 149 glasovi izvoljeni v odbor hipotekarne banke od nar. bloka designirani kandidati.

Olajšave za letoviščarje v jugoslovenskem Primorju BEOGRAD, 12. (Izv.) Prometni minister je odredil, da se v svrhu dviga prometa v jugoslovenskem Primorju dovoli posetnikom, ki ostanejo v Primorju vsaj 15 dni, 50% popusta na vozarini po železnici.

Sedem atentatorjev obsojenih na smrt v solijskem zarotniškem procesu

Danes se izvrši sodba pred katedralo svete Nedelje

SOFIJA, 12. Sinoči je bila pri prekem sodišču: razglášena sodba v procesu proti atentatorjem. Obsojeni so na smrt na veselih: Marko Friedmann, odvetnik, Peter Zadzorski, cerkovnik v katedrali sv. Nedelje, dr. Georgije Koev. Sodba nad temi tremi se bo izvršila jutri, in sicer pred katedralo sv. Nedelje. Nadalje so obsojeni na smrt na veselih in contumaciam: Nikola Petrić, Hrsto Kosovski, Stanko Dimitrov in Peter Abadžijev, ki so pobežli. Zatrjuje se, da sta Petrić in Kosovski bila že v rokah oblasti. Ker sta pa jako popularna in se je vlada bala, da bi javna razprava in obsodba proti njima ne napravila dobrega vtisa, na drugi strani pa se ju je hotela za vsako ceno iznebiti, sta bila oba v zaporu umorjena. Obtožena Dimitrije Daskalović in Blagoje Tamburov sta bila obsojena na težko jeco, prvi na 6 let, drugi na tri leta.

Ob razglasitvi sodbe so se odigrali mučni prizori. Cerkovnik Zadzorski je padel na kolena ter jokaje prosil: »Ne ubijte me, ne ubijte me!«. Dr. Koen se je zgrudil smrtno bled, le Friedmann je ostal precej miren in je le jecal: »Moja uboga žena!«. V mestu vlada silno razburjenje. SOFIJA, 12. Razprava proti zarotnikom v Sofiji je bila včeraj zaključena. Zadnji dan razprave so se odigrali tragični prizori. Obtoženi komunist Friedmann je prosil, naj se eventualna smrtna kazen izvrši z ustrejitvijo in ne z obesenjem. Kot zadnje željo je izrazil, da vidi svojo ženo, ki je istotako aretirana. Njegov govor je napravil velik vtis.

Obtoženi dr. Koen je bil silno razburjen in se je tresel po vsem životu. Izjavil je, da nima nobenega opravka z atentatom v cerkvi in da je imel Minkova pri sebi le iz prijateljstva. Prosil je za milost z ozirom na svoje otroke, za slučaj smrtno kazni pa naj ga ustrelje mesto obesijo. Cerkovnik Zadzorski je bil popolnoma obupan. Jokaje je povdarjal, da je sicer izvršil strašen zločin in da zasluži smrt, a prosil je usmiljenja dosmrtno ječe, da se bo mogel pokoriti. Daskalov in Tamburov sta naglašala, da sta zšla v slabo družbo in zahtevala pravično kazen. Obtožena Grudova so danes vojaki, ko so ga gnali nazaj v zapore, ustrelili, češ da je poskušal zbežati.

SOFIJA, 12. Takoj po procesu radi atentata v cerkvi sv. Nedelje se prične vrsta novih obravnjav proti komunistom in zemljoradnikom. Osebe, ki so bile aretirane pred 16. aprila, pridejo pred civilno sodišče, kasneje aretirane pa pred preki sod.

Obsojeni niso bili se justifikirani

Zadolžbenje solijskega tiska BEOGRAD, 12. (Izv.) Ker imajo obsojenec v solijskem zarotniškem procesu tri dni časa, da vložijo priziv proti razsodbi, se niso izvršile za danes napovedane justifikacije. Vsi listi v Sofiji soglasno odobravajo razsodbo.

Dva nevarna Bolgara aretirana v Beogradu

BEOGRAD, 12. (Izv.) Policija je danes aretirala 2 Bolgara, ki ju je poslala semkaj bolgarska vojaška liga v Sofiji, da pomorita načelnike bolgarskih emigrantov Todorova, Obova in Atanasova. Atentatorja sta prišla v Beograd preko Carigrada, Italije in Prage. V njunem skrivališču so našli mnogo orožja. Enemu izmed obeh aretirancev se je medtem posrečilo zbežati.

Kalfov poseti tudi Bukarešt

BUKAREŠT, 12. Bolgarski zunanji minister Kalfov je brzojavno vprašal rumunjskega zunanjega ministra Duco, ali bi želel njegovega obiska v Bukarešti. Po razgovoru z dr. Benešem in dr. Ninčićem je gospod Duca odgovoril, da bi rad pozdravil Kalfova prihodnji teden v Bukarešti.

Nemožnosti Nemčije za izvrševanje Dawesovega načrta

LONDON, 12. Glavni agent za vojne reparacije, Parker Gilbert, je naslovil na reparacijsko komisijo zaupno poročilo, v katerem zatrjuje, da bo izvrševanje Dawesovega načrta prineslo komaj polovico tistega, na kar se je prvotno računalo. Šest osmin dosedaj izvršenih plačil izhaja iz 800 milijonskega posojila Nemčiji. Tudi tajnik ameriške zakladnice, Garrard, ki se je pred kratkim mudil v Berlinu, se je povrnil kot pesimist.

Tukajšnji politični krogi so zaradi teh vesti zelo vznemirjeni, ker je pomenil Dawesov načrt prvi korak naproti ureditvi Evrope: obstoja sedaj strah, da bo treba začeti vse znova. V Londonu se tudi zatrjuje, da hoče francoska vlada, v strahu pred političnimi posledicami zrušitve načrta, ki predstavlja največji uspeh demokratske Herriotove vlade, zatajiti poročilo Gilberta Parkerja, katero pa pač ne bo moglo dolgo časa ostati skrito.

Hindenburg prispel v Berlin

BERLIN, 11. Včeraj je prispel semkaj novi predsednik republike Hindenburg. Sprejem je spominjal na cesarske svečanosti: kakih 10.000 četnikov je tvorilo špalir po ulicah, koder je šel predsedniški sprejvod.

Demonstracija komunističnih poslancev proti Hindenburgu

BERLIN, 12. Davi je Hindenburg prisegel v svečano okrašeni dvorani državnega zbora na weimarsko ustavo. Ko je Hindenburg vstopil v dvorano, so začeli komunistični poslanci vzvikati sovjetski republikli ter zapustili dvorano še pred prisego.

Nota poslaniške konference Nemčiji

PARIZ, 12. Danes se je sestala poslaniška konferenca, da sestavi besedilo note

DNEVNE VESTI

Za popravo ceste med Kamnjem in Smastjo

Na brzojavko, ki smo jo objavili v »Edinosti« od 10. t. m., je poslanec Wilfan prejel od videmskega urada civilnega genija sledeči odgovor: »V odgovor na brzojavko od 8. t. m. mi je čast Va obvestiti, da pristojni vzdrževanje ceste Tolmin-Drežnica pokrajinskemu tehničnemu uradu v Vidmu. Ker pa gre za škodo povzročeno po vodi, je omenjeni urad predložil na podlagi kr. ukaza od 3. 3. 1924, št. 289, zvedeniško poročilo za popravo škod, ki jih je povzročila voda novembra 1923, na progi Kamnje-Smast. Omenjeno poročilo se je o svojem času poslalo ministrstvu za javna dela za odobritev in za določitev tistega odstotka potrebne vsote, ki je na breme države. Podpisan: inženir načelnik urada E. Majoli.« Z ozirom na to obvestilo je naš poslanec takoj posredoval za potrebno rešitev omenjenega predloga, obenem pa opozoril videmski urad civilnega genija, da ne gre samo za staro škodo, nastalo novembra 1923, nego tudi za novo, mnogo večjo, ki jo je voda povzročila šele v zadnjem času. Tudi je naš poslanec opozoril na to, da je po mnenju prizadete prebivalstva za končno ureditev potrebno, da se cesta na ogroženi točki sploh preloži, in da se z druge strani tudi uredi tok vode, ki oškoduje ne samo cesto, nego tudi obrežna zemljišča v obč. Gori navedeni kr. ukaz je določil posebno državno pomoč med drugimi tudi za videmsko pokrajino, za škodo, ki jih je povzročila voda jeseni 1923. Jasno je, da samo s tisto pomočjo stvar ne bo rešena.

Mi in komunizem

V glasilu komunizma »Federation Balkanique«, ki izhaja na Dunaju, je priobčil neki Vl. Martelanc par člankov, v katerih razlaga svoje komunistične modrosti in prerokbe. Mi bi se ne bavili z njimi, da jih ni izrazil »Piccolo«, da bi nam dajal svoje, seveda tudi modre nauke. Martelanc trdi — in s tem kaže, v kakih razdaljah se nahaja od resničnosti — da se naša narodna stranka bliža popolnoma razsuli! Razkrojila da se je že v male lokalne skupnice, ki so v neprestani borbi med seboj. Če hočejo imeti Slovenci — tako nadaljuje — kako narodno življenje, ga morajo izkati v komunizmu! — Res stremeti moramo sprito te trditve, ker je v najhujšem navskrižju z vso dosedanjostjo komunističnega mišljenja in delovanja v naših krajih napram nacionalnemu problemu: spriče dejstva, da so naši komunisti — kaka izjema tu ne šteje — z neizprosno trdovrat-

nemski vladi kot odgovor na njeno noto od 5. maja. V tem odgovoru bodo točno označeni pogoji za izpraznitev koelnske cone.

Francoska akcija v Maroku

PARIZ, 12. Ministrski predsednik Paimlevé je izjavil novinarjem, da namerava vlada z vsemi razpoložljivimi sredstvi vzpostaviti red na francoski meji v Maroku. Zaenkrat je izključena vsaka večja vojaška akcija. Francoski vladi ni na tem, da bi zavojevala področja izpraznjeno španske cone v Maroku, ampak za to, da izžene vstaje iz obmejnih pokrajin. Polozaj na meji je zadovoljiv, ker so francoske čete nastopile proti Abd-el-Krimovim vojakom. Maršal Liantei se pripravljva na kazensko ekspedicijo v najkrajšem času, ako ne bodo maročanski vstasi prenehali z napadanjem.

Novi izvršilni odbor sovjetov

MOSKVA, 12. Kongres zveze sovjetskih socialističnih republik je izvolil novi izvršilni odbor, ki ga sestavlja 300 članov in v katerem so med drugimi Kalinin, Rikov, Stalin, Zinovjev, Trocki in Tonski.

Intervencija Male antante v Budimpešti

BUDIMPEŠTA, 12. Tukaj poročajo, da namerava Mala antanta v vprašanju razorožitve in irendentizma Madžarske odposlati madžarski vladi kolektivno noto. Demarša naj bi se izvedla že v prihodnjih dnevih.

Preprečen atentat na mehikanskega predsednika

BERLIN, 12. »Acht Uhr Blatt« doznava iz Mehike: Predsednik Calles je danes čudežno ušel smrti. Marija Luisa Jangurai, hči odličnega in znanega meščana, je bila neposredno pred avdicenjo pri predsedniku aretirana, ker je bila osumljena, da hoče predsednika usmrtiti. Aretiranka je svojo namero priznala. Zdi se pa, da ne gre za zaroto, temveč za osebno maščevanje aretiranke. Zdravniki so izjavili, da aretiranka duševno ni normalna.

Amundsen odložil svoj polet

KINGSBAY, 12. Ker je te dni nastopil zopet mraz je Amundsen sklenil odgoditi svoj polet na severni tečaj na konec maja oz. na prve dni junija.

Samomor zeta angleškega kralja

LONDON, 12. Zet angleškega kralja viscount Francis Lascelles, soproj princeze Mary, edine hčerke angleške kraljevske dvojice, je včeraj jutraj izvršil samomor. Ustrelil se je v glavo. Samomor je povzročil v londonskih družabnih krogih veliko pozornost. Vzrok tega dejanja je do sedaj popolnoma neznan. Sir Francis Lascelles se je leta 1923 poročil s princeso Mary. Zakon je bil srečen. Imela sta dvojce otrok.

nostjo vedno le smešili vse nacionalno uveljavljanje in snovanje naše. Tudi kulturalni. Ta Martelanc si očitno domišlja, da je naša javnost hodila doslej po svetu z zavezanimi očmi, ali z glavjo v vreči ter da ni videla, kako so ravno komunisti največ škodili našemu narodnemu življenju, kako so vzele poizkušali, da bi to življenje popolnoma zasorili, kako so svoje pristaje zavajali v narodni indiferentizem in od tega k raznarodovanju in kako so vedno ostajali brezbržni v vsej težki borbi našega ljudstva za vsako mrvice ne le narodne, ampak tudi kulturne pravice. Niti proti preganjanju oseb, proti kratenju osebne svobode, niso imeli komunisti nobene besede. In spriče teh znanih in neopravičenih dejstev si upa ta Martelanc trditi, da morejo Slovenci v komunizmu imeti svoje narodno življenje! Trditve je tako drzna, da se nam pač ni treba nadalje baviti z njo in bi morali tega človeka mirno prepustiti zasmehu vsakega našega resnega in res narodnega soplemenjaka, če ne bi uvaževali zot olajševalno okolnost dejstva, da je mož še mlad po letih in zato tudi po politični izprevidnosti.

Nekaj resnic pa je vendar le ugotovil ta Martelanc. Na primer: da v slovenskih pokrajinah Italije živi pol milijona Slovanov, da so jim zaprli vse šole in da so njih občinam napravili fašistovske komisarje. To pa je tako spekle našega »Piccola«, da si pomaga z resnico. Trdi namreč, da v Julijski Krajini še obstoje slovske šole, v katerih se učijo slovenski jezik istotako kakor italijanski! Mi ne bomo tu zavračali te trditve, ker je ovržena v dejstvih, ki jih vsi poznamo. Pač pa naj se ozremo na nauke, ki nam jih hoče vsiljevati »Piccolo«. Svetuje iz Martelancjevih člankov »slovenski buržoaziji«, naj razmišlja o neskladnostih, ki jih je napisal Martelanc. Če ima — pravi »Piccolo« — ta slovska buržoazija glavo na ramenih, mora razumeti, da se tu zlorablja lahkovernost, na »najnedostojnejši način; mi da bi se morali odmakniti od takih pretiravanj in potvor ter da bi morali motriti stvari z objektivnega vidka resničnosti, da teh poslednih ne smemo zamenjavati z ekstravagančami takih demonov ter da bi morali oborožiti mladi rod proti takim rovarstvom propovedim. Zal pa — nadaljuje »Piccolo« da so slovska buržoazija doslej zatekale k istemu sistemu barvanja, pretiravanja, izmišljanja, ki so v nasprotju z resnico. Gorje vam — kliče »Piccolo« — če bi se spustili v tekmo s »srajneži na tem polju! Ti bodo vedno zmagovali in bodo svoje nepravide tekmece tirali na pogubno in neplodno polje. Teh navsetov »Piccola« mi ne potrebujemo in jih odklanjamo, ker smo s svojim razmerjem napram komunizmu povsem na jasnem. Ravno mi smo zadnje čase ugotavljali ob raznih prilikah, kako komunizem upada v vseh evropskih državah. Ker so se mu računali za veliko revolucijo izjavljivali, hoče sedaj — to nam je jasno — poskušati z manevriranjem z nacionalnim problemom. Zato se ne bomo skušali spuščati v tako težko z njim, marveč bo-

mo po svoji izprevidnosti tudi nadalje zasledovali pot dosedanje nacionalne politike. Od te poti nas ne morejo odvrtiti nobeni komunistični članki. «Piccolo» se očitno ne zaveda kaj zahteva od nas, ko bi hotel najprej presojati stvari — kakor pravi — z višjega in objektivnega vidika. Hotel bi, da bi priznali kot pretrfvanja in potvorbe, kar smo doslej ugotavljali kot žalostno in neoporečno dejstvo. Hotel bi, naj zatajimo svojo prošlost, naj napravimo črto čez vse, kar smo pisali in govorili dosedaj in kar je določalo smerne vse naše narodni, kulturni in gospodarski politiki. Izneverili naj bi se sami sebi. Ne, ne, tega ne doseže od nas niti z grožnjo, da nas bo tudi nadalje spravljal v sosedstvo s — komunistom!

Iz urada Pol. dr. «Edinost» v Trstu

R. P. — Trnovo: Dohodki, ki naj se prijavijo radi odmere dopolnilnega davka, morajo znati najmanj Lit. 6000.— po odbitku vseh pavšnih postavk, to se pravi: odbitki obresti, amortizacijskih svot in drugo. To so čisti dohodki. Ko je torej ugotovljen ta čisti dohodek, potem se na odbijajo družinski stroški, nečvešči pri tem vzdrževalne stroške družinskega poglavarja in žene, in sicer 1/20 za vsakega člana. — Če toraj tako zračunjena svota naša kljub temu Lit 3000.— potem morate prijaviti. — Tajništvo.

REPRIZA «TATU»

V nedeljo ob 8. uri zvečer uprizori Sentjakobska «Citalnica» zadnjič silno Bernsteinovo trodejanjo, ki je pri četrtkovi premieri tako krasno uspela. S to predstavo proslavlja «Citalnica» zaključek svojega dela v tej sezoni, obenem je to slavnostna 25. predstava. «Tatu» predstavlja v tej sezoni plimo hotenja in prizadevanje igralcev, ki v tej sezoni še niso tako lepo igrali kot tukaj. — V glavnih vlogah nastopita g. Terčič in gdnca Stepančičeva; v ostalih večjih vlogah pa še gdnca Kreševičeva in g. Gvardjančič, Cesar, Primožič. Igro režira g. A. Sirok. — Predprodaja vstopnic v nedeljo od 10-12 dopoldne. Otrokom do 14 let je vstop zabranjen.

Društvene vesti

— Predstava gojenecv otroškega vrta pri Sv. Jakobu. Vsako leto meseca aprila ali maja nastopijo malčki otroškega vrta pri Sv. Jakobu, hoteli pokazati, da so se med letom naučili mnogo lepega in koristnega. Letošnje leto se je ta predstava nekoliko zakasnila, ker ni bilo moč dobiti dvoran v «Del. kons. društvu». Malčki pa so se nekoliko več naučili ter bodo mnogo bolj zoraženi v nedeljo popoldne. Vabijo se torej vsi starši, vsi prijatelji in dobrotniki naših najmlajših, da se v nedeljo popoldne ob 4. potrudijo v dvorano DKD pri Sv. Jakobu (Campo S. Giacomo 5).

— **Pevski zbor Glasbene Matice.** Jutri, v četrtek, ob 7. uri skupna pevška vaja.

— **Društvo «Zora».** Nocoj ob 20.30. uri odborova seja. Radi važnosti naj nihče ne manjka. — Predsednik.

— **«Citalnica».** Nocoj ob 8.30 vaje za «Tatu». Vsi in točni.

— **S. D. «Adria».** Danes važna odborova seja ob 20. uri.

SPORT

Revanšna tekma «Sparta» «Val».

Kljub predpopoldanskemu dežju in trajni grožnji, da bo padla kakva kaplja popoldne, je posetila v nedeljo igrišče «Vala» na Trsteniku taka množica, kakršne ne vidimo zlepa na naših spornih prireditvah. Ne pretiravamo, ako trdimo, da je prisostvovalo nedeljski tekmi okroglo 1000 gledalcev.

Ob prihodu na igrišče so bili Goričani sprejeti z burnim aplavzom in trsteniška godba je «udarila» veselo koračnico. Tudi po vsakem vrgu in med odmorom nas je razveseljevala ta vrla godba.

Kmalu po 4. uri sta se razvrstili «Sparta» in «Val» in po običajnem izmenjanju šopkov med obema načetnikoma se je pričela tekma, ki je od prvega začetka pokazala, da si stojita nasproti dve enakovredni četi.

Igralci «Sparte» se odključujejo predvsem s svojo hitrostjo. Sigurni in prejemajni in podajanje žoge, razvijajo lepe kombinacije in ogrožajo nepretrgoma nasprotnikova vrata. Prvi polčas je končal z majhno a vidno premočjo gostov.

V drugem polčasu so se «Valaši» malo zdrmili in napadala trojica je razvijala lepe napade, ki pa so končali pri izbornih branilcih «Sparte».

Tekma je končala z izidom 3 : 2 v prid «Valu». Pred to tekmo je igrala II. četa «Vala» proti II. četi magdalenskega «Obzora» in jo premagala s 5 proti 2. Tudi s to četo bo «Val» lahko kmalu nastopal proti boljšim četam.

Pred revanšo tekmo med Sparto in Valom je nastopila hazenaška družina rojanske «Zarje» proti openskim «Prosvetalcem». Ze pri svojem prvem nastopu so pokazale Zarišice, da postanejo v kratkem četa, ki bo dala opravka marsikateri izvežbani družini. Kljub izidu 3 : 3 so bile «Zarišice» ves čas v premoči in le izborni vratarici se ima zavalčiti «Prosveta» da ni šla premagana z igrišča.

Po končanih tekмах so nameravali «Valaši» prirediti gostom Goričanom zabavo s petjem, a žal so morali «Spartaši» zapustiti Tr-

stenik, ker odhaja zadnji vlak iz Trsta že ob 7.45.

— V nedeljo popoldne, ob 3. uri bo igrala openaka «Prosveta» prijateljsko tekmo proti nogometni četi «Burja» na igrišču «Skača» v Ajdovščini.

— Tekma za kupo zlatarja g. Alojzija Povha dela našim spornikom precej skrbi, ker je še vedno negotovo, kdo si bo kupo priboril. Pri nedeljski tekmi 10. t. m. je ostal rezultat neodločen 1-1. V nedeljo dne 17. t. m. bo gotovo padla odločitev v prid eni ali drugi četi. Valed tega bo na igrišču «Adrie» v ul. Calvo-la mrgolelo radovednih spornikov, da bodo prisostvovali živahni tekmi.

Iz tržaškega življenja

— **Ponebrečen tatinski naskok na vlak.** Tri artilerije. Predpreteklo noč so nekateri drzni zlikovci skušali izvesti na železniški progi Tržič-Trst veliko tatvino, ki jim pa je popolnoma izpodletela. Pri Vižovljah, kjer je proga zelo strma, so skočili na tovrni vlak št. 6284, ki je vozil proti Trstu, odprli par vozov ter zmetali na progo kakih 15 bal in zabojev raznovrstnega dragocenege blaga. Nato so poskakali z vozov, da bi odnesli plen. Toda fašistovski četniki, ki so spremljali vlak, so zapazivši drzno tatvino tudi poskakali z vlaka in pričeli streljati s puškami. Zlikovci so zbežali, ne da bi mogli kaj odnesti. V bližini mesta, kjer je bilo blago zmetano z vlaka, so bili kmalu potem aretirani trije sumljivi moški, ki so imeli s seboj ročni vozček, ki bi bil imel očitno služiti za prevoz plena, vrednega kakih 20.000 lir.

— **Surov soprog.** Včeraj zjutraj okoli 9. ure je nekdo obvestil telefoničnim putem rešilno postajo, da se v stanovanju v ulici Rossetti-Chiadino in monte št. 77 nahaja ženska, ki nujno potrebuje zdravniške pomoči. Zdravnik, ki se je podal na označeno mesto, je našel tam 22-letno zabebnico Nežo Pertot, ki je imela ves život posejan z bunkami in krvavimi lisami. Ženska je vsa objokana povedala, da jo je pretepel njen mož iz maščevanja, ker je odslovila svojega sestro, ki je stanovala skupno z njima, ker je zapazila, da se je pričelo med njo in možem ljubavno razmerje. Hotela se je na ta način izogniti pretečim neprilikom, toda njeno početje je raztogotilo moža, ki se je na surov način znesel nad njo.

Pertotova bo občutila posledice močevne togote kakih 15 dni. Njen mož se je pa moral za to zagovarjati na kvesturi.

— **Truplo neznanne utopjenke v kanalu.** Včeraj zjutraj okoli 7. ure sta dva delavca, zaposlena pri gradbi novega čez kanal pri trgu Ponterosso, ugodela v bližini mosta v vodi truplo ženske. Moža sta skočila v najbližji čoln ter zavlečla truplo k bregu, kjer se je kmalu nabrala množica radovednecev, med njimi tudi neki delavec, ki je, zapazivši utopjenko, pričel obupno vpiti: «To je vendar moja žena O revica, kaj si storila!» Zdelo se je, da bo mož iz obupa in tuge še sam skočil v morje. Toda njegova žalost se je kmalu izpremenila v veliko veselje. Kaj so dospeli na lice mesta varnostni organi, ki je bilo truplo potegneno na suho, se je delavec prepričal, da se je motil; utopjenka ni bila njegova žena, marveč neka druga ženska; nekateri branjevke so menile, da je vdova po nekem bivšem avstrijskem častniku, ki je umrl pred par leti. Toda tudi ta trditve se je pozneje izkazala za nerestno, kajti varnostni organi so ugotovili, da dotična vdova, ki je nekoliko slaboumna in raditega dobro znana med branjevčani, še živi; našli so jo v njenem podstrešnem stonovanju v ulici Rena vecchia št. 11, ko je še trdno spala spanje pravičnega.

Po oblastvenem izvidu je bilo truplo neznanne utopjenke prejeljano v mrtvašnico mestne bolnišnice. Ni še dognano, ali gre za samomor ali nesrečo. Na životu ni bilo opaziti nikake poškodbe. Truplo je bilo v vodi kakih 10 ur. Neznanka je plavalas ženska kakih 45 let, je oblečena v borno črno obleko in obuta v moške čevlje. Pri njej niso našli nikakega predmeta, ki bi omogočil ugotovitev njene istovetnosti.

Sinoči je bila utopjenka končno spoznana za 53-letno vdovo Marijo K., stanujočo v ulici Lloyd št. 5. Spoznal jo je njen sin, ki je povedal, da je šla mati z doma predsinočnim okoli 19. ure; domači so mislili, da je šla nakupovati vsakdanje potrebščine, a se ni več vrnila. Očividno gre za samomor.

Vesti z Goriškega

— **Komen.** Združeni odbor komenskih društev se pripravlja na veliko godno veselico. Priprave za prireditve so velike in združene z ogromnimi stroški. Zato prosimo vsa bratska društva v bližini, naj ne pričajo ta dan svojih veselice. Istočasno prosimo za blagohotno sodelovanje s kakšno pevsko točko. Vsako bratsko društvo, ki misli sodelovati, naj nam čim prej javi nastop in svojo pevsko točko. S tem olajša odboru sestavo programa. V slučaju, da se dve ali več pevskih društev oglasi z eno in isto pevsko točko, bo odbor prvo upošteval.

— **Iz Dobrovega, (Brd).** Veliko zanimanje je vsepovsod po naših bližnjih vaseh za veselico, ki jo prirede dobrovski fantje meseca julija, to pa posebno radi tega, ker se bo igral «Deseti brat» prvič na brških odrih. Kakor sem izvedel, se že tudi naši domači in bližnji pevski zbori vadijo, da pokajošjo sopen javnosti, kaj zamore neutrudljiva volja in želja po napredku. Zaostati noče niti naš domači biljanski orkester «Edinost», ki ne nastopi samo s koračnicami in polskočnicami, marveč bo igral tudi boljše, resnejše komade.

— **Iz Lokve na Gorici.** Od nas se zima ne s težavo poslavlja. V soboto dne 2. maja zjutraj je bil snežen metej kakor januarja meseca. snega je padlo 10 cm. Ne vemo, se je li s tem poslavila zima od nas?

Dne 2. maja ob 10. uri zvečer je izbruhnil požar, ki je uničil tri gospodarska poslopja. Ljudje, ki so se podali k počitku, so si kmaloma razšli golo življenje. Da se je požar tako hitro razširil in da se ni dalo skoraj nič rešiti, je bilo krivo, ker so bila vsa poslopja pod eno streho in še ta je bila s slamo krita. Zavarovalna sta bila samo dva za malenkostno vsoto, tako da so ubogi pogorelci sedaj odvisni le od usmiljenih src.

Pri nas v tukajšnji cerkvi je marsikaj graje vrednega. Tak nered, kakor sedaj vlada v cerkvi, je pravi škandal za našo vas, zlasti ko je sedaj obiskuje mnogo tujcev ob nedeljah. Kajšne vtise odnesejo tujci, ko opazijo ta nered. Zlasti pri otrocih bi bilo treba več paznje. Razgrajajo med službo božjo kakor na kakšnem vaškem kripotju. Odkar je na tukajšnji g. župni upravitelj odpravil cerkvenika iz naše cerkve, je pa vse še bolj narobe. Ne vemo, kje tiče zato odločujoči močje, da bi enkrat napravili red v cerkvi.

— **Iz Sv. Luciji.** Smrtna kosa. Na Logu pri Sv. Luciji je v 76. letu starosti dne 7. t. m. po dolgi in mučni bolezni umrl g. Frantič Ivan, oče znanega in obče spoštovanega trgovca Frantiča Ignacija iz Sv. Lucije in Jožeta Frantiča, posestnika in gostilničarja iz Loga pri Sv. Luciji. Bil je večletno podžupan, mož stare korenine, vedno vesel in zadovoljen. Naj počiva v miru v domači zemlji! Prizadetim preostalom pa naše iskreno sožalje.

Pri nas se je vzbudilo po vojni posebno pa sedaj, ko smo v glavnem pozidali stavbe, ki so bile po vojni poškodovane, zanimanje za vrtnarstvo in sadjarstvo. Ko je vlada izdala znan naredbo o žganju, se je slišalo med kmeti govorenje: Kaj bom sadil, ko vendar ne morem sadja prodati in žganja kuhati! Kaj bi torej s sadjem. Posekam še, kar imam nasajene drevoja. Sedaj se je pa pričelo vse drugače delati. Veliko zanimanje je zavladalo ravno za sadjarstvo in to ne samo v Sv. Luciji, ampak tudi v vseh sosednjih vaseh. To razveseljuje dejstvo bi bilo pa treba podkrepiti s predavanji, ki bi imela namen poučiti ljudi sajenju dreves, oskrbovanju istih in, kar je glavno, o izber za naše podnebje primernege sadja.

Po vojni je bilo pri nas veliko nesreč pri živini. Prav radi te žalostne izkušnje bi se moral najti klič, s katerim bi se vsaj deloma omejila velika škoda, ki jo imajo ljudje pri živinoreji. Ali bi se dala ustanoviti zavarovalnica goveje živine? Merodajni faktorji žganje se! Po vseh večjih vaseh imamo mlekarice, ki dobro uspevajo, zavarovalnice za govejo živino pa še nikoder. Prepričan sem, da nam pojde Slovensko kmetijsko društvo v polni meri na roče, bodisi z nasveti kakor tudi z organizacijo.

Tudi pri nas v Sv. Luciji smo tako srečni, da imamo vsako toliko časa obisk tatov. V noči med torkom in sredo t. j. od 5. na 6. t. m. so neznani zlikovci odnesli iz delavnice krojača Mikuzja Feliksa več obleč in sukna. Isto noč so pa tudi po drugih hišah poskušali kraji. Bili so pa odpušeni. Zelo dobro bi bilo, če bi se tudi pri nas obnovila služba nočnih čuvajev, kakor so jih imeli v «tistih lepih časih» naši predjedje.

Dne 6. t. m. je bil pri nas slovesno zaključen izseljeniški tečaj za tesarje, ki je trajal 14 tednov. Predavanja v tečaju ki so se vršila vsak ponedeljek, je vodil inž. Collarig iz Trsta. Zaključitve tečaja se je razen drugih udeležil tudi generalni konzul in izseljeniški komisar comm. Randaccio iz Rima, kateremu so občina, gojenci sole in šolska mladina priredili lep sprejem. Tečaj je posočalo 17 gojencev. Comm. Randaccio je bil jako zadovoljen z uspehom tečaja, ki pa bi bil lahko mnogo večji, ako bi se bila predavanja vršila v slovenščini.

— **Za protijetični dispencij v Tolminu.** V kratkem se bo pričel graditi v Tolminu protijetični dispencij, za katerega zgradbo bo prispeval pokrajinski protijetični konzorcij z 12.000 lirami. Povrh tega preskrbi tolminska občina brezplačen gradbeni prostor in tudi okrajna bolniška blagajna bo menda prispevala z večjim denarnim zneskom.

Včeraj smo poročali o predavanju dr. Serjuna v Zabčah, s katerim je začel krožek predavanj «o jetiki». Upajmo, da se združenim naporom vseh v to poklicanih faktorjev posreči zaježiti razširjenje te strašne bolezni, ki v poslednjih časih tako neusmiljeno trebi vrste našega ljudstva.

— **Iz Vipave.** — (Fehtanje). Da ne boste mislili, da sem napisal «Tehtanje». Razlika je samo v mali črtici preko navpične črte pri T. Začuden se povprašujete, zakaj ta — primera. Pa ima nekaj v sebi. Če tiste pretehtamo, ki po Vipavi fehtajo, dobimo jako majhen rezultat dobrih čednosti in zmnožnosti, razum-

nosti in uvidenosti, celo fizično ne bi veliko tehtali. A po tehtanju se pa navdave odključuje. Pa bodimo resni. Vipavsko občinstvo se že hudoje in je nejevoljno, ker se neprestano pobirajo prispevki od strani šolskih voditeljev, gospoda Calandriseta in didaktičnega ravnatelja za šolske potrebščine. Pobira se za «fanfaro» in «razna romanja». Za «fanfaro» se je pobiralo že davno, a «fanfare» še ni, pa upajmo sicer, da se bo napravila. Ne rečem, naj se ne da za šolske potrebe, toda da se enkrat, dvakrat, zlasti za tače «potrebe» — kakor so fanfara, romanje in slinčo, a ni potreba groziti in siliti, ni potreba prirejati plesov v ta namen z visoko vstopnino — 10 L. Tedaj zagroze «kompetentne oblasti», da nam razbijejo vsa naša društva, ker se naših prireditelj udeležuje več ljudi kot pa njih. Raztolmači se jim, da se bo vršil, oziroma ponovil ples v nedeljo. In naši ljudje, gostilničarji, štacunarji, uradniki in društveniki pošiljajo svoje ljudi na — ples, češ nesite jim tistih 10 L. da bomo imeli ljubi mir. Vsaj meni se zdi, da s takim namerom. No v nedeljo je bil ples dobro obiskan, vipavske «Kompetentne oblasti» so zadovoljne, a še vedno je premalo denarja — za «romanje». (Omeniti moram, da so v ta namen že prej nekoč priredili otroško veselico, pol programa italijanskega, revnejša polovica je bila slovenska. Veselica je bila dobro obiskana, ker ljudje radi obiskujejo otroške veselice). Da se dobi denar, vprežejo slovenskega učitelja, pa hajdi po Vipavi «fehtati» za fanfaro. Ljudem je sitno, mramro, dajejo in si mislijo svoje. Prosim vas, če se napravi mladini veselje s potovanjem, z izleti, nimamo nič proti temu in oni starši, katerih otroci se bodo udeležili izleta, se posebno radi dajo, a vendar so druge, bolj koristne stvari, za katere bi se pobiralo prej kot pa za «fanfare» in «romanje». Kje so šolske knjižnice, ki so bile v prejšnjih časih zelo bogate po vseh večjih šolah, a so danes upuščene. A vsakdo ve in tudi italijanski učitelj, ki poučuje v naših krajih, se bi lahko informiral, da še nikdar ni tako plodovito rasla naša mladinska literatura kot v teh zadnjih letih. Ali se ne bi lahko nudila mladini ta tečna duševna hrana. Saj morate v sami Vipavi čutili pomanjkanje v tem oziru. Na drugi strani pa ne sme biti učence naročeno na «Novi rod», ki je priznano najboljši slovenski mladinski list. Seveda, predvideva se, da postanejo naši otroci analfabeti, kar so nedavno časopisi o nas trdili, da smo. V resnici, analfabeti bodo poslati naši otroci, dokler bodo vladale take razmere v naši šoli, kakršnih nismo navajeni mi, ki smo se šolali pod strogo roko bivšega učitelja Gruma, in pa dokler se bodo gospodje italijanski učitelji bolj vmešavali v politiko kakor pa v šolske dolžnosti. Ali ni žalostno, da otroci v prvem razredu ne znajo slovensko izgovarjati črk. Vedite, iz naših otrok boste napravili kvečjemu ignorante, Italijanov ne. Ali pa nočemo, da bi bili naši otroci ignoranti. To se ne godi samo pri nas v Vipavi, temveč tudi drugod po vaseh, tudi tam je veliko lepih eksemplarjev, tudi tam se zgodi v šoli kakka taka, da bi se ji naglas zasmehali, čeprav z bridkim srcem.

Tako! Hotel sem iti kolikor toliko preko oseb, zagazil sem le nekoliko v blato naših šolskih razmer in poučil gospode, da bi se tako «fehtanje» za «fanfare» in «romanje» enkrat že nehalo. Ko pa bodo pobirali za kakor res koristno stvar, bodo ljudje z veseljem dajali.

Borzna poročila.

DEVIZE Amsterdam od 975.— do 985.— Bel gija od 122.— do 124.—; Pariz 126.80 do 127.30 London od 118.10 do 118.30; New York od 24.30 do 24.40; Španija od 351.— do 355.—; Švica od 470.— do 473.—; Atene od 47.— do 48.—; Berlin od 577.— do 581.—; Bukarest od 11.70 do 12.10; Praga od 72.— do 72.40; Ogrska od 0.0838 do 0.0343; Dunaj od 0.0340 do 0.0346; Zagreb od 39.30 do 39.65.

VALUTA; Avstrijske krone od 0.0338 do 0.034 dinarji od 39.20 do 39.50; dolarji od 24.20 do 24.30; novci po 20 frankov od 94.— do 96.—; tuit Sterling od 118.— do 118.25.

Benedijske obveznice 78.—.

TRŽASKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU je preselila svoje centrale iz ulice Raffineria št. 7 v ulico Torre bianca št. 19 (v hišo Tržaške posojilnice in hranilnice) tel. št. 4439.

Istotam ima razprodajo semen, umetnih gnojil in dr. kmetijskih potrebščin.

MALI OGLASI

KLOBUKI, elegantni, slavnato blago I. 30.—, model: tagal, piroti I. 25.— Viale XX settembre 35/I 615

STAREJŠA, resna gospodična za dva otroke od 2 in 4 let se išče za Opajto. Prednost imajo tače, ki čutijo veselje do otrok. Ponudbe pod «Dobro srce» na uprtaštvu. 616

DVA VRTANCA, (svedra) enega nožnega, enega ročnega, en prebitič in razno kovaško orodje proda kovačnica Majcen, Via S. Francesco 34. 627

PIACIST, kolonijalne stroke, vsaj deloma poznani, se sprejme. Ponudbe pod «Piacista» na uprtaštvu. 614

URARSKEGA pomočnika, z večletno prakso, sprejme, proti dobremu plačilu, Ivan Bizjak, urar Postojna. 605

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Zdravnik na razpolgo. Dobra postrežba. Govori slovensko. Tajnost zajamčena. Slav. Vec. Via Giulia 29. 64

ZAHVALA.

Povodom smrti in pogreba naše preljubljene soproge, mame in stare mamic

Jožefe Černuta

izrekamo svojo prisrčno zahvalo vsem onim, ki se nas za časa dolge pok. bolezni tolažili. Posebno pri srčno se zahvaljujemo vsem mnogobrojnim prijateljem in znancem iz Bovca in Soče, ki so pokojnico v tako veličastnem številu spremlili na zadnji poti k večnemu počitku. Naša prisrčna zahvala velja prej. bovkemu g. dekanu Klobučarju, soškemu g. župniku Munih in g. učitelju Uršiču za vzdržanje redu med otroci za časa spreveda, kakor tudi vsem domačinom, ki so od blizu in daleč pritežili, da s svojo udeležbo pri pogrebu izkažejo pokojnici zadnjo čast. Bog plačalaj vsem skupaj.

Log pod Mangartom, 6. maja 1925. (380) Zahaljoča družina.

Schicht
MILO
svetovnega slovesa
Glavno zastopstvo za Italijo
I. LEVI & C.
Reka-Fiume

BANCO METALLI PREZIOSI
Via della Borsa 2, tel. 12-97
KUPUJE krone, goldinarje, zlat in srebrni denar ki ni v rabi kakor tudi zlato, srebrnino, platino in dragulje ter jih
plačuje po najvišjih cenah. (68)

DARILA ZA BIRMO
po nizkih cenah dobite samo pri zlatarju
ALBERTU POVH-U
Via Mazzini 46

Prodaja državnega posestva
z bivšo garažo Prefektore (Centralna Autogaraža)
Dražba je določena pri finančnem nadzorništvu na dan 30. maja 1925.
Stroji in potrebščine (cenjeni na L 120.000) se morajo plačati takoj po odobreni pogodbi.
Dražba se bo začela na podlagi vrednosti L 900.000 za stavbo in zemljišče.
Sklenjena cena se bo plačala: ena desetinka tekem desetih dni po odobritvi pogodbe; drugih devet desetink v devetih enakih letnih obrokih z zakonitimi in postopnimi obrestmi.
Interesenti naj se obrnejo za natančnejša pojasnila na finančno nadzorništvu. (368)

ZA BIRMO
je edini naš urar in zlatar
Alojzij Povh
na Piazza Garibaldi št. 2
prvo nadstropje

PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA: (52)

Moč preteklosti

Roman v treh delih.

Iz ruščine prevedel Ivan Vouk.

Gotovo je bil to tajni vhod, katerega je Zeno razsvetljeval s svetilko. Nato se je nenadoma znašla v sobi, kjer je zdaj počivala, toda soba je bila bolj prazna, dasiravno je stala v njej ista masivna oprava, isti pult in ista ogromna postelja. Zeno je prižgal svečnik in šel ven skupaj z mladeničem, ko je prej rekel, da gospod grof kmalu pride. Čez nekaj časa se je vrnil s koščkom, iz katerega je vzel hladno penčko, vino in sladčice in položil vse to pred nje. Dina je bila lačna, a dokler je jedla, je Zeno zanetil v ogromnem kamninu, pripravil posteljo in izginil. Njo je mrcina radovednost in zahotelo se ji pogledati v sosedne sobe; toda vhodna vrata so bila zaklenjena s ključem, a tajihi dur, skozi katere je prišla v sobo, ni mogla najti. Prestrašena se je vrnila in sedla h kamninu ter se pogledala v svoje žalostne misli, ki so bile tudivito podobne onim, ki so jo mučile ta večer.

Imela je občutek osamljenosti, nemoči in strahu pred bodočnostjo. Spoznala je, da je v hiši svojega moža, toda kakrat je tu nekaka ujetnica in Paolo ne pride? Tolikokrat se je rotil, da jo ljubi več kakor svoje življenje, ali jo je sedaj pozabil zaradi druge? Zelo vihrav je ta lepi signor, ki vse ženske za njem nore. Nenadoma so se neslišno odprle tajne duri in v sobo je stopil možki v temnem plašču in z kapučo, potegneno črez obličje. Ko je slegel plašč in ga vrgel na stolicu, je ona spoznala v njem Pavla Borsoviča v kostumu XVI. stoletja. Z veselim krikom se mu je vrgla naproti, toda on je obstal s prekrižanimi rokami ter jo meril s hladnim, razdraženim pogledom.

— Zakaj si se predrznila delati proti mojemu ukazu in priti semkaj, Lukrecija? Saj sva se domesnila, da ostanem doma in čakam na moja navodila. Kakšna neprevidnost!

V njegovem glasu je zvenel srd, a v njej je vzkipele nepopisljivo čuvstvo grenkobe, jeze in razburjenja.

— Prišla sem, ker sem tvoja zakonska žena in imam pravico biti tam, kjer si ti. Moj oče res ni nobile (plemič), toda vsi ga spoštujejo in je bogat kakor knez. Lukreciji Bertolini ni treba rdeti zaradi svojega pokoljenja in tebi se ni treba aramovati svoje žene. Pod ledenim pogledom, ki je bil vanjo vpri, je

umolknila, in jezik se ji ni več zganil, nenadoma je oslabela, padla na kolena in vzkljnila s prosečim glasom:

— Paolo, bodi dober, napravi konec tej muki in najini ločitvi. Prišla sem, da ti povem, da boš oče in tvoje dete ima pravico biti pri tebi.

Videla je, kako je Paolo pobel del in se opotekel; očitvidno ni občutil niti najmanjšega veselja, nekaj trenutkov je nepremično stal, a potem je vprašal s tihim in hrupavim glasom:

— S kom si prišla? Ali te je oče pustil na potovanje? Kdo te je videl tu?

Očeta ni bilo doma in on nič ne ve; prišla sem z Angelom in sem videla samo Zena.

Tedaj se je suho nasmejaj in jo nenadoma objel. Med njima se je izvršil tako opojen in buren prizor strasti, kakršnega ni Dina nikoli doživela.

Dalje je sen prešel v strašno moro. Najprej je slišala neki ropot, nato se je pojavila glava Paola ali Polja, se sklonila nad njo, toda s takšnim groznim in divjim izrazom, da je vztrepetala. Videla je, kako se je v njegovi roki zablskal nož, ki se je naglo zapel v njene prsi; Dina je občutila strašno bolečino, a nato je ledeni mrad objel vse njeno telo. Nejasno kakor skozi dim je videla izpačeno ubijalčevo lice in blede obličje Zenovo; nato je imela ravno tako ne-

jasen občutek, kakor da sta jo dve roki dvignili za zapestje in jo nekam vlačili. Znašla se je v podzemlju, kjer je bil slah zrak. Na tleh je ležalo mrtvo truplo njenega mladega sopotnika, ki je izkpravel. Nato je izgubila zavest...

Ko se je Dina zbudila, so sijali solčni žarki skozi barvane sipe in čudovito pobarvali stene in tla. Pogledala je na uro in se prepričala, da je kmalu čas vstati, leno se je pritegnila po blazinah, toda v tistem trenutku se je spomnila na svoj sen, in to tako živo, da se ji je zdelo, da ga je resnično doživela. Slišala je vsako besedo in občutila je strašno bolečino od rane.

— Fuj, kako strašen sen! To pride od tega, ce